

МОЗ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра хірургії №2

«Затверджую»
В.о. ректора ОНМедУ,
д. мед. н., професор
Р.С. Вастьянов
2020р.

ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
**«Діагностика та хірургічне лікування механічної жовтяници
різного генезу»**

підготовки: **докторів філософії на III освітньо-науковому рівні**
(назва рівня вищої освіти)

галузь знань: **22 «Охорона здоров'я»**
(шифр та назва галузі знань)

спеціальності: **222 Медицина**
(код та найменування спеціальності)

Дисципліна викладається на кафедрі хірургії № 2

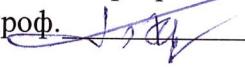
Розробники:

Завідувач кафедри хірургії № 2, д. мед. н., професор Б.С.Запорожченко, доцент кафедри хірургії №2, к.мед.н. І.Є.Бородаєв, доцент кафедри хірургії №2, к.мед.н. Муравйов П.Т., доцент кафедри хірургії №2, к.мед.н. В.М.Качанов

м. Одеса — 2020 рік

Вступ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Діагностика та хірургічне лікування механічної жовтяниці різного генезу» складена на підставі освітньо-професійної програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з підготовки докторів філософії магістрів зі спеціальності 222 «Медицина» ОНМедУ, затвердженою Вченою Радою ОНМедУ від 04.06.2020 року (протокол № 11).

Програму обговорено на засіданні кафедри «27» серпня 2020 р. (прот. № 1).
Завідувач кафедри, д.мед.н. проф. Запорожченко Б.С.

Програму ухвалено на засіданні предметно-циклової методичної комісії з хірургічних дисциплін «28» серпня 2020 р. (прот. № 1).

Голова предметної циклової методичної комісії з хірургічних дисциплін, д.мед.н., професор Міщенко В.В.

Програму затверджено на засіданні Центральної координаційно-методичної Ради ОНМедУ від «16» вересня 2020 р. (прот. № 1).

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Програма вибіркової навчальної дисципліни (ВНД) визначає передумови доступу до навчання, орієнтацію та основний фокус програми, обсяг, необхідний для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора медичних наук, перелік загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, нормативний і варіативний зміст підготовки фахівця, сформульований у термінах результатів навчання, та вимоги до контролю якості вищої освіти.

«Діагностика та хірургічне лікування механічної жовтяниці різного генезу» — навчальна дисципліна, яка викладається на другому році навчання в аспірантурі та відноситься до хірургічних дисциплін. Дисципліна спеціалізується на вивченні анатомо-клінічних і фізіологічних особливостей органів шлунково-кишкового тракту, сучасних методів діагностики захворювань, верифікації отриманих даних та шляхів застосування одержаної інформації для вирішення наукових і практичних завдань.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є хвороби, проявами яких є жовтяниця, механізми їх виникнення та зв'язок з загальними патологічними процесами.

Навчальна дисципліна забезпечує підготовку докторів філософії, що володіють значним обсягом теоретичних та практичних знань, вмінь і навичок, які дозволяють їм провести комплексну оцінку стану організму з патологією ШКТ, встановити причини її виникнення, спланувати на підставі цих зв'язків комплекс діагностичних і лікувальних заходів, провести науковий аналіз отриманих результатів і зробити відповідні висновки.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна ґрунтуються на знанні анатомії та патологічної анатомії, гістології, медико-біологічної фізики, фізіології та патологічної фізіології, мікробіології, фармакології, гігієни, загальної хірургії, клінічної анатомії і оперативної хірургії, медичної генетики. Інтегрується з такими дисциплінами, як внутрішні хвороби, педіатрія, хірургія, ендокринологія, фізіотерапія, фтизіатрія, інфекційні хвороби, токсикологія, профпатологія та інші.

Навчальна дисципліна формує уявлення про взаємозв'язок органів шлунково-кишкового тракту з іншими системами організму. Закладає основи застосування отриманих знань в діяльності, спрямованій на розв'язання комплексних проблем науки та практичної медицини.

1. Мета та завдання ВНД «Діагностика та хірургічне лікування механічної жовтяниці різного генезу»

Метою є формування системних знань про причини виникнення, механізми розвитку, клінічні прояви, сучасні засоби діагностики та лікування захворювань органів ШКТ, а також про взаємозв'язки між різними структурами шлунково-кишкового тракту та іншими системами організму людини.

«Діагностика та хірургічне лікування механічної жовтяниці різного генезу» як дисципліни є здатністю:

- 1) розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної медичної діяльності;
- 2) проводити оригінальне наукове дослідження;
- 3) створювати новий науковий продукт, конкурентоздатний на міжнародному ринку;
- 4) здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність в галузі охороні здоров'я не основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики;
- 5) застосовувати результати власних досліджень у викладацькій діяльності

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів, сформульованим у термінах результатів навчання)

Опанування дисципліни забезпечує набуття здобувачами наступних **компетентностей**:

- 1) *інтегральна компетентність*: здатність виявляти та розв'язувати комплексні проблеми, проводити незалежне оригінальне наукове дослідження та здійснювати педагогічну, професійну, дослідницьку й інноваційну діяльність у галузі медицини;
- 2) *загальні компетентності (ЗК) за шифрами ЗК.1; ЗК.2; ЗК.3; ЗК.4; ЗК.5; ЗК.6; ЗК.7 (табл. 1).*

Таблиця 1

Перелік загальних компетентностей та відповідних їм шифрів

Шифр	Характеристика загальної компетентності
ЗК.1	Здатність до вдосконалення та розвитку власного інтелектуального та загальнокультурного рівня.
ЗК.2	Вміння працювати автономно, з дотриманням дослідницької етики, академічної доброчесності та авторського права.
ЗК.3	Навички до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
ЗК.4	Здатність до спілкування і роботи у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті
ЗК.5	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здатність генерувати нові ідеї.
ЗК.6	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
ЗК.7	Вміння планувати та управляти часом

3) спеціальні (фахові, предметні) компетентності: за шифрами СК.1; СК.2; СК.3; СК.4; СК.5; СК.6; СК.7; СК.8; СК.9; СК.10 (табл. 2).

Таблиця 2

Перелік спеціальних компетентностей та відповідних їм шифрів

Шифр	Характеристика спеціальної компетентності
СК.1	Глибокі знання і систематичне розуміння предметної області за напрямом та тематикою наукових досліджень у галузі медицини, майбутньої професійної діяльності у сфері вищої медичної освіти
СК.2	Здатність до визначення потреби у додаткових знаннях за напрямком наукових досліджень, формулювати дослідницькі питання, генерувати наукові гіпотези у сфері медицини
СК.3	Здатність розробляти та управляти науковими проектами у сфері медицини
СК.4	Здатність обирати методи та критерії оцінки досліджуваних феноменів та процесів в галузі медицини відповідно до цілей та завдань наукового проекту
СК.5	Володіння сучасними методами наукового дослідження
СК.6	Здатність проводити коректний аналіз та узагальнення результатів наукового дослідження
СК.7	Здатність інтерпретувати можливості та обмеження дослідження, його роль у суспільстві
СК.8	Впровадження нових знань (наукових даних) в освітній процес та практику охорони здоров'я
СК.9	Оприлюднення результатів наукових досліджень в усній і письмовій формах відповідно до національних та міжнародних стандартів
СК.10	Організовувати та реалізовувати педагогічну діяльність у вищій медичній освіті, керувати науково-педагогічним (науковим) колективом

Результати навчання (РН): відповідають шифрам РН.1; РН.2; РН.3; РН.4; РН.5; РН.6; РН.7; РН.8; РН.9; РН.10; РН.11; РН.12; РН.В; РН.14; РН.15; РН.16, РН.17.

Інтегративні кінцеві результати навчання, формуванню яких сприяє той чи інший змістовний модуль (ЗМ), наведені у табл. 3.

Таблиця 3

Перелік результатів навчання

Шифр	Результати навчання
РН.1	Застосовувати науково-професійні знання; формулювати ідеї, концепції з метою використання в роботі освітнього та наукового спрямування
РН.2	Демонструвати знання методології дослідження в цілому і методів певної сфери наукових інтересів, зокрема
РН.3	Інтерпретувати та аналізувати інформацію, коректно оцінювати нові й складні явища та проблеми з науковою точністю критично, самостійно і творчо
РН.4	Виявляти невирішенні проблеми у предметній області медицини та визначати шляхи їх вирішення
РН.5	Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження
РН.6	Самостійно і критично проводити аналіз і синтез наукових даних

РН.7	Розробляти дизайн та план наукового дослідження, використовуючи відповідні методи дослідження в галузі медицини
РН.8	Виконувати та вдосконалювати сучасні методики дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності.
РН.9	Винаходити та обґрунтовувати нові способи діагностики, лікування та профілактики захворювань людини.
РН.10	Впроваджувати та використовувати результати наукових досліджень у медичній практиці, освітньому процесі та суспільстві.
РН.11	Інтерпретувати можливості та обмеження наукового дослідження, його роль в розвитку системи наукових знань і суспільства в цілому.
РН.12	Представляти результати наукових досліджень в усній і письмовій формах у науковому співтоваристві і суспільстві в цілому відповідно до національних та міжнародних стандартів
РН.13	Управляти роботою колективу студентів, наукових співтовариств, колег, міждисциплінарної команди
РН.14	Організовувати навчання учасників освітнього процесу при виконанні наукової та освітньої діяльності та впливати на їх соціальний розвиток
РН.15	Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення
РН.16	Використовувати етичні принципи в роботі з пацієнтами, дотримуватися наукової етики
РН.17	Демонструвати академічну добросердість та діяти відповідально щодо достовірності отриманих наукових результатів

2. Структура ВНД «Діагностика та хірургічне лікування механічної жовтяниці різного генезу»:

№ з/п	Назви тем	Кількість годин					
		денна форма навчання			заочна форма навчання		
		практичні заняття (аудиторні)	СР	усього	практичні заняття (аудиторні)	СР	усього
Кредит 1							
1.	Анатомічні особливості будови гепатобіліарної зони та фізіології жовчних шляхів	5	10	15	5	10	15
2.	Сучасні методи діагностики патології гепатобіліарної зони	5	10	15	5	10	15
Кредит 2							
3.	Хронічні захворювання жовчного міхура та позапечінкових жовчних протоків	5	10	15	5	10	15
4.	Захворювання великого дуоденального сосочка	5	10	15	5	10	15
Кредит 3							
5.	Пухлини голівки підшлункової	5	10	15	5	10	15

	залози						
6.	Рубцові стріктури жовчних шляхів. Холангіт	5	10	15	5	10	15
Кредит 4							
7.	Хронічний панкреатит	5	10	15	5	10	15
8.	ПХЕС	5	10	15	5	10	15
Разом за ВД		40	80	120	40	80	120
Усього годин		120			120		

3. Основні питання тем практичних занять що розглядаються.

№	Назва теми	годин
1.	Анатомічні особливості будови гепатобіліарної зони та фізіологія жовчних шляхів	5
2.	Сучасні методи діагностики патології гепатобіліарної зони	5
3.	Хронічні захворювання жовчного міхура та позапечінкових жовчних проток	5
4.	Захворювання великого дуоденального сосочка	5
5.	Пухлини голівки підшлункової залози	5
6.	Рубцові стріктури жовчних шляїв. Холангіт	5
7.	Хронічний панкреатит	5
8.	ПХЕС	5
РАЗОМ		40

4. Основні питання тем для самостійної роботи.

№	Назва теми	годин
1.	Рентгенологічна анатомія та аномалії будови позапечінкових жовчних шляхів	10
2.	Інтраопераційні методи діагностики холедохолітіазам	10
3.	Ендоскопічні транспапілярні втручання при холедохолітіазі	10
4.	Особливості виконання панкреатодуоденальних резекцій у хворих з механічною жовтяницею пухлинного генезу	10
5.	Варіанти біліодігестивних анастомозів у хворих з механічною жовтницею різного генезу	10
6.	Пухлина Клацкіна	10
7.	Варіанти хірургічного лікування хворих з пухлиною Клацкіна	10
8.	Післяопераційні ускладнення та летальність у хворих з механічною жовтяницею	10
РАЗОМ		80

5. Методи навчання.

Під час вивчення дисципліни використовуються наступні методи навчання: пояснівально-ілюстративний, проблемного викладу, репродуктивний та дослідницький методи.

Комплексне методичне забезпечення навчального процесу включає систему навчально-методичної документації і засобів навчання, в які входять навчальні плани, програми, оснащення навчальної аудиторії, підручники та посібники, монографії, огляди літератури, а також вказівки для самостійної роботи при підготовці до практичних занять.

Самостійна робота при вивчені питань ВНД забезпечується методичними розробками з СР, наочними засобами навчання (презентації, навчальні фільми), інформаційним ресурсом кафедри, тематикою самостійних завдань, алгоритмами самоконтролю знань і вмінь.

Проведення **підсумкового контролю** забезпечується методичними розробками для практичних занять та методичними розробками з СР, інформаційним ресурсом кафедри, системою тестового контролю, стандартизованими контрольними питаннями, структурованими алгоритмами контролю практичних вмінь.

6. Форми оцінювання:

- тести вхідного та заключного контролю рівня знань за темою практичного заняття;
- усна відповідь на стандартизовані питання за матеріалом поточної теми;
- розв'язування типових і нетипових клінічних ситуаційних задач;
- контроль практичних навичок;
- підсумковий контроль.

7. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється на семінарських заняттях відповідно до сформульованих завдань зожної теми. Навчальна діяльність аспірантів (пошукувачів) контролюється на практичних заняттях під час поточного контролю відповідно до конкретних цілей та під час індивідуальної роботи викладача зі слухачем. При оцінюванні навчальної діяльності перевага надається стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

При засвоєнні кожної теми за поточну навчальну діяльність слухачу виставляються оцінки за 4-бальною традиційною шкалою.

Рекомендується застосовувати такі засоби діагностики рівня підготовки студентів: комп'ютерні тести, розв'язування ситуаційних задач, виписування рецептів, визначення належності препаратів до фармакологічної групи згідно міжнародної класифікації, можливі показники до застосування; аналіз і оцінка результатів інструментальних досліджень і параметрів, що характеризують зміни функції організму тварин під впливом препаратів.

Оцінювання самостійної роботи:

Оцінювання самостійної роботи слухачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті, а також на підсумковому контролі (іспиті).

Оцінка успішності з дисципліни є рейтинговою і виставляється за 200 бальною шкалою і має визначення за системою ECTS та традиційною шкалою, прийнятою в Україні.

8. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточний контроль. Оцінювання успішності вивчення тем дисципліни виконується за традиційною 4-х бальною шкалою. Наприкінці вивчення дисципліни поточна успішність розраховується як середній поточний бал, тобто середнє арифметичне всіх отриманих аспірантом оцінок за традиційною шкалою.

Підсумковий контроль. Вивчення навчальної дисципліни завершується заліком. Залік отримають аспіранти (пошукувачи), які не мають пропусків лекцій і практичних занять або відпрацювали пропущені аудиторні заняття і мають середній бал не менше, ніж 3,00.

9. Рекомендована література.

Основна:

1. Хірургія: підручник/ Я.С.Березницький, О.В.Белов, Б.С.Запорожченко и ін..//Вінниця:Нова книга,2020.-528с.
2. Хирургические болезни: учебник/ Я.С. Березницкий, А.А. Вильцанюк, Н.Д Желиба и др.: под ред. П.Д. Фомина, Я.С. Березницкого. — к.: ВСВ «Медицина». — 2017. — 432 с.
3. Я.С. Березницкий, М.П. Захаращ, В.Г. Мишалов. Хірургія. Том III (книга 1). Учебник. Днепропетровск: РВА «Дніпро-VAL», 2012. — 780 с.
4. Хірургія (базовий підручник) том 3 (книга 3 - суміжні спеціальності для хірургі-інтерна) Підручник / за ред. Г.В. Дзяк — Дніпропетровськ: РВА «Дніпро- VAL”, 2014. — 828 с.
5. Хірургія. Том II. Учебник под ред. Я.С. Березницкого, М.П. Захараща, В.Г. Мишалова. - Днепропетровск, Днепр- VAL, 2011, 643 с.
6. Хірургія. Том II. Підручник за ред. Я.С. Березницького, М.П. Захараща, ВГ.,Мішалова.- Дніпропетровськ, Дніпр -VAL, 2007.
7. Лекції з госпітальної хірургії в 3 томах. За ред. В.Г.Мішалова. «Асканія», Київ, 2008.
8. Хірургія. Підручник за ред. М.П. Захараща, О.І. Пойди, М.Д. Кучера. Київ, «Медицина», 2014, 656 с.
9. Хірургічні хвороби. Підручник за ред. П.Г.Кондратенка. Х., «Факт». — 2006. — 816 с.
10. Хірургія. Навчальний посібник. Частина 1 за редакцією О.Б.Кутового. Дніпро, 2015, 287 с.
11. Хірургія: підручник/ за ред. Ковальчука А.Я. — Тернопіль: ТДМУ, 2010. — 1056 с.

Допоміжна:

1. Бойко В.В., Клименко Г.А., Малоштан А.В. Холедохолитиаз (диагностика и оперативное лечение). — Х.: Новое слово, 2008. — 216 с.
2. Кондратенко П.Г., Васильев А.А., Элин А.Ф. и др. Экстренная хирургия жёлчных путей. — ООО «Лебедь», 2005 — 434 с.
3. Методы исследования и манипуляции в клинической медицине. Под ред. Г.В. Дзяка и Я.С. Березницкого.- К.: Здоров'я, 1998.
4. Хірургія печени и желчевыводящих путей - Шалимов А.А., Шалимов С.А., Ничитайло М.Е., Доманский Б.В. — К.: Здоров'я, 1993 год — 512 с.
5. Ничитайло М.Е., Грубник В.В., Ковальчук А.Л. и др. Минимально инвазивная хирургия патологии желчных протоков. К.: Медицина, 2013.-296 с.
6. Ничитайло М.Е., Грубник В.В., Лурин И.А. и др. Видеоэндоскопическая диагностика и минимально инвазивная хирургия холелитиаза. К.: Здоров'я, 2005.-424 с.
7. Gallstone disease: diagnosis and management . NICE Clinical guideline [CG 188] 2014. доступно <https://www.nice.org.uk/guidance/cg188/chapter/1-recommendations/>

Інформаційні ресурси:

1. Сайт кафедри хірургії №2: <https://info.odmu.edu.ua/chair/surgery2>
2. Міністерство охорони здоров'я України: <http://moz.gov.ua/>
3. Національна наукова медична бібліотека України: <http://www.library.gov.ua/>
4. Центр тестування МОЗ України: <http://testcentr.org.ua/>
5. Англомовний веб-ресурс для лікарів та інших професіоналів охорони здоров'я: <http://www.medscape.com>
6. Англомовна текстова база даних медичних та біологічних публікацій: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/>

7. Англомовний веб-ресурс для лікарів та інших професіоналів охорони здоров'я:
<https://emedicine.medscape.com/pulmology>